RUSKI INWALID

N°. 125.

SOBOTA. 29 Maia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Hiszpaniia. Włochy.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 29 Maia.

Słyszeliśmy nakoniec i my Panią *Katalani*, słyszeliśmy spiewaczkę co szczęśliwie wszystkie zadania sztuki rozwiązała i wszystkie iey trudności pokonała. Już niema ich dla niey! Na prożnobyśmy się wysilali w wyszukiwaniu dla niey pochwał, lub wdzięk iey głosu opisać starali się; ani nawet rozumiemy aby kto kolwiek żądał tego od nas. Kto iey niesłyszał, temu i nayszczegołowsze opisanie dokładnego wyobrażenia o doskonałości iey głosu dać niemoże; kto zaś słyszał i zdolny iest czuć i cenić co iest prawdziwie doskonałem i pięknem; ten w swoiem włosnem wspomnieniu prawdziwie ią ocenić potrafi. — Kiedy Pani *Katalani* odśpiewała ostatnią sztukę swoiego koncertu, publiczność sypiąc iey oklaski oświadczyła chęć usłyszeć raz iescze zachwycaiącą aryią *la placida campagna*, artystka naywiększą okazała powolność; lecz iakże się zadziwili wszyscy, gdy miasto aryi pomienioney niedorównana śpiewaczka dała słyszeć znaiomy hymn dla N. Cesarza ułożony i przez nią w Akwisgranie spiewany *»Ты возвратился, Благодатный.«* — (Ty powróciłeś, Dobroczyńco!) Niema wyrazów któreby uczucia publiczności tym spiewem wzbudzone dokładnie oddać mogły. Miłość, iaką wdzięczny naród pała dla naylepszego z Monarchów, czarodzieyska dzielność głosu artystki, wszystko się połączyło, aby serca słuchaczów do naywyższego podnieść zapału; nieiuż same oklaski tłumaczyły powszechne uniesienia; lecz głośne okrzyki, westchnienia, łzy nawet same dały się widzieć.

z Wilna, 21 Maia.

JW. Jenerał Litewski Woienny Gubernator i wielu orderow kawaler, *Rzymski-Korsaków* po kilkomiesięcznem bawiemu w stolicy państwa, w pożądanym stanie zdrowia, powrócił

tu zawczora, około godziny 4tey z południa, spotkany i powitany przez urzędników woyskowych i gubernii, radę mieską i magistrat na czele cechow, tudzież obywateli różnego stanu, ku powitaniu Naczelnego Rządcy swey prowincyi licznie zgromadzonych.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 17 *Maia*.

Pozawczora odbyło się trzydzieste, a wczora 31 posiedzenie naradcze znayduiących się tu ministrów dworów niemieckich. Na tem ostatniem posiedzeniu podpisano iuż akt ostateczny, zawieraiący głównieysze uchwały i postanowienia w przedmiotach, dla których pomienieni pełnomocnicy byli tu zebrani. Naydaley za tydzień te narady zupełnie będą skończone.

Pogłoska o naradach, które iakoby miały mieć mieysce w Pradze podczas pobytu tam Cesarza i Xiążęcia Metternich, są w cale bez zasadae.

W tych dniach ma ziechać Xiężna JMść Parmeńska do Schonbrun dla widzenia się z synem swoim, ztamtąd uda się do Baden, gdzie zabawi aż do powrótu Cesarza Oyca swoiego.

23, *Maia*. N. Cesazstwo JchMość udali się z Keuigsgretz do twierdzy Josephstadt 13. b. m. o południu przybyli do Pragi, gdzie mieszkańcy spotkali ich z oznakami nayżywszego ukontentowania. Xiąże Albert i Xiąże Antoni Sascy uprzedzili Nayiaśnieyszych podróżnych kilku godzinami, którzy gdy nadiechali, razem zwiedzali rozmeite tego miasta pomniki i gmachy zaprowadzeń publicznych.

Pierwszych dni tego miesiąca umarła tu z żalem powszechnym w roku 15 życia Xiężniczka *Klemetyna*, druga córka Xiążęcia *Metternicha*. Dobroć iey serca, piękne zalety duszy i rzadka piękność, czynią te stratę prawdziwie bolesną.

Szanowny nasz konsul ieneralny w Egipcie Pan *Rosetti von Rosenhay* umarł w Kairze 21 Lutego. Utracił on wprawdzie znaczną część swoiego zbioru w przedmiotach starożytnosci w czasie wyprawy francuzkiey; zawsze iednak pozostała część iego, poźniey znacznie powiększona, niemałey iest wartosci. Mąż ten znacznie się przyczyniał do wzbogacenia tuteyszego gabinetu starożytności, a w Kairze tak powszechny sobie umiał ziednać szacunek, iż bardzo wiele Turków i innych tamecznych obywateli szło w czasie pogrzebu za trumną.

Powiadaią że *Ali Basza Janiński* powołany był do Stambułu dla zdania sprawy z postępków swoich; lecz wyraznie oświadczył, iż niechce bydź posłusznym Porcie. (W Korfu zaś biegała pogłoska iakoby ten Basza ogłosił się Królem Epiru i przeciągnął na swoią stronę Greków, którzy większą połowę ludnością tameczney składaią, a dla zupełnego odpadnienia od Porty przyiął wiarę chrzesciańską.)

Otrzymano tu z Stambułu ważną wiadomość, a mianowicie że Szach Perski iest teraz niebespiecznie chory. W zdarzeniu gdyby umarł mocno się lękaią woyny domowey, między starszym synem *Ali Mirza*, usuniętym od następstwa i młodszym *Abbas Mirza*, którego Szach następcą swoim mianował.

Od Brzegów Menu, 21 *Maia*.

Nowo mianowana kommissyia w Frankforcie trudniąca się sprawami kościoła katolickiego w państwach niemieckich, czynnie pracuie; a tak spodziewać się należy, że czynności iey wkrótce doprowadzone do końca, do wiadomości publiczney podane zostaną.

Zwierzchność mieyscowa wisbadeńska wydała urzędowe ogłoszenie zawiadamiaiąc publiczność, że wszystkie tameczne zródła do pierwszego powróciły stanu i obficie dostarczaią wody, której dzielność po uczynionym rozbiorze chemicznym, okazała się zupełnie taką iak pierwiey była.

Główna kommissyia cenzury ustanowiona z rozkazu kurfirsta hesskiego nietylko powinna dawać baczność na pisma i wszelkie dzieła wychodzące w samem tem państwie; lecz pilnie nadto uważać iest obowiązana na wszystkie książki sprowadzane przez Xięgarzy tamecznych z zagranicy. Wszelkie dzieła zawieraiące cokołwiek przeciwnego rządom monarchicznym, piszące przeciwko samym osobom panuiącym i ich czynnosciom, naysurowiey są zakazane.

Hiszpaniia.

z Madrytu, 10 *Maia*.

Dnia 18go Kwietnia odbyło się w Kadyxie wielkie żałobne nabożeństwo za dusze poległych tam w rzezi dnia 10go Marca. — Król zaś ustawą swoią zalecił, ażeby dzień 2gi

Marca, z powodu rzezi spełnioney w Madrycie dnia tego 1808 przez francuzów pod dowództwem naówczas Murata, wiecznie był obchodzony, iako dzień żałobny.

I. »Zważywszy ia potrzebę oświecania ludu przez osoby godne iego uszanowania i poważania, któreby go mogły nauczyć, iakie są prawa i obowiązki onegoż, iakie pożytki z rządu umiarkowanego i oycowskiego, pod którym teraz żyie, iaką szczęśliwość obiecuie mu ścisłe i zupełne wykonywanie konstytucyi królestwa; widząc, iak wiele zależy na takowem oświeceniu i wpaianiu przywiązania do konstytucyi w młodzież wszelkich klass edukuiącą się teraz, i będącą nadzieią oyczyzny; zważywszy nakoniec, iak słuszną iest rzeczą poprawić nadużycia, które dotychczas trwały, i zbić fałszywe zarzuty przeciw konstytucyi wymierzane; postanowiłem zgodnie z tymczasową Juntą co następuie:

1) Prałaci dyecezalni starać się będą, aby plebani w całey monarchii, lub ich zastępuiący, wykładali parafianom co niedziela i co święto polityczną konstytucyą narodu, iako część ich obowiązków, wystawuiąc przy tem pożytki wynikaiące dla wszystkich klass kraiu, i zbiiaiąc potwarcze zarzuty, iakieby ciemnota lub złość na iey nadwątlenie wynaydowała.— 2) We wszystkich pierwiastkowych szkołach w królestwie, professorowie wykładać będą dziatkom konstytucyą sposobem iasnym i łatwym do ich poięcia, które oswoią z czytaniem tey księgi fundamentalney.—Stosownie do 368 artykułu konstytucyi, wykładać ią będzie we wszystkich uniwersytetach królestwa professor nauki prawa; we wszystkich seminaryach professor filozofii moralney, ieśliby gdzie nie było kursu prawa, a we wszystkich publicznych i prywatnych szkołach duchowieństwa zakonnego, Lektor czyli nauczyciel filozofii. 4) W kollegiiach, szkołach i innych zakładach edukacyi publiczney i prywatney pod dozorem duchowieństwa czy świeckiego czy zakonnego zostaiących, wykładać będzie konstytucyą professor, uznany za nayzdolnieyszego do tego przez prałata, lub przełożonego, albo rządcę każdego kollegiium i domu edukacyynego. — 5) Skoro wykładanie konstytucyi rozpocznie się, a ma się natychmiast po odebraniu tey ustawy rozpocząć, w tych wszystkich mieyscach edukacyynych, przełożeni ich doniosą o tem politycznemu naczelnikowi (Prefektowi w głównych miastach prowincyy,) a Alkadom (burmistrzom) konstytucyynym po gminach, wymieniaiąc dzień rozpoczęcia tego wykładu, a to, żeby o tem doniosły dzienniki mieyscowe, gdzieby zaś ich nie było, drukowane i poprzylepiane kartki tym końcem, żeby uwiadomiona publiczność mogła na to wykładanie konstytucyi uczęszczać. — 6) W urzędowych doniesieniach miesięcznych, które municypalności obowiązane są przesyłać naczelnikom politycznym, czyniona będzie wzmianka o wykonaniu tego postanowienia, o iego wpływie na publiczną opinią, a naczelnicy polityczni przeslą w tey mierze sprawę do ministeryum.—7) Ministerstwo spraw wewnętrznych rozkaże natychmiast wydrukować w narodowey drukarni większym drukiem konstytucyą, która za zwyczayną cenę będzie przedawana w stolicy i we wszystkich prowincyach. Minister zamorski postara się, ażeby i w Ameryce wydrukowano dostateczną ilość exemplarzy konstytucyi.—8) Wszystkie te środki uważane będą za tym czasowe i podległe temu, co w planach i ustawach tyczących się publiczney edukacyi będzie przepisane, a stosownie do konstytucyi przez Stany zatwierdzone.«

Ustawę tę podpisał Król własną ręką dnia 24 Kwietnia r. 1820.

II. »Gdy na mocy konstytucyi iestem naywyższym naczelnikiem woyska, i gdym przedsięwziął czuwać, ile mi inne zatrudnienia rządowe dozwolą, nad dobrym stanem woyska postanowiłem mianować 7 Jenerałów-Adiutantów, wybranych z pomiędzy naydoświadczeńszych Jenerałów, abym miał przy boku moim takie osoby, któreby zdolne były rozsyłać moie rozkazy. Ci Jenerałowie-Adiutanci tak w czasie pokoiu, iak i woyny zawsze (chybaby inne przeznaczenie dostali) pełnić będą służbę, osobnem urządzeniem przepisaną. (*Tu następuie mianowanie ich.*)

III. »Stosownie do 362go artykułu konstytucyi polityczney, powinien bydź w każdey prowincyi korpus milicyi narodowey, składaiący się z mieszkańców w miarę iey ludności.—Przekonany ia o wielkim wpływie, iaki uskutecznienie powyższego artykułu mieć będzie na dobry porządek wewnętrzny ludów i spokoyność mieszkańców, postanowiłem zgodnie z tymczasową Juntą nakazać, aby stosownie do konstytucyi milicya narodowa była zaprowadzona.«— Działo się w pałacu moim dnia 25 Kwietnia roku 1820.

podpisano: *Ferdynand.*

Kazał także Król w celu wykonania po-

wyższey ustawy względem milicyy narodowych, aż póki Stany nie wyrzeką w tey mierze, coby im się zdawało przyzwoitem, ogłosić tymczasowe urządzenie w dziewięciu rozdziałach względem tychże milicyy na Półwyspie i wyspach przyległych. Oto iest to urządzenie:

»Chcąc ia dać kochanym poddanym moim iak nayzupełnieyszy dowód gorącey żądzy moiey zaprowadzenia systematu konstytucyynego we wszystkich częściach iego, i wzbudzić wszystko, co może doprowadzić do chwały i szczęśliwości narod, gruntuiąc na trwałey podstawie wolność i niepodległość iego, osądziłem zgodnie z tymczasową Juntą za rzecz potrzebną, aby milicye narodowe urządzone były podług konstytucyi. A przeto przepisy Stanów z dnia 15go Kwietnia roku 1814 względem utworzenia tych milicyy wezmą swóy skutek z odmianami, iakie okoliczności wskazuią, a które uznałem za nieodzowne, aż póki Stany nie wyrzeką w tey mierze. »(*Celnieysze przepisy tego urządzenia są takie*):« Utworzona będzie na teraz milicya narodowa w głównych miastach prowincyonalnych i powiatowych, tudzież i innych gminach, gdzieby ią municypalność mieć pragnęła.—Każdy Hiszpan, od 18 do 50 lat skończonych, który nie utracił praw obywatelskich z przyczyn wymienionych w 24tym i 25tym artykułach Konstytucyi, może weyść do milicyi narodowey mieyscowey, obowiązany ubrać się kosztem swoim, i pełnić przepisane tem urządzeniem powinności. Każdy batalion milicyi będzie miał chorągiew kitaykową karmazynową, iak były dawniey chorągwie Kastylskie; na tarczy chorągwianey będą tylko lwy i zamki, a na czterech rogach chorągwi herb miasta. Milicya dostarczać będzie, gdy tego potrzeba, straż przy domu municypalności, lub w nayprzyzwoitszem mieyscu.—Dla zachowania bezpieczeństwa publicznego wysyłać będzie patrole, tudzież ma występować podczas uroczystości publicznych.— Obowiązkiem iey bronić gmin swoich przeciw wewnętrznemu i zewnetrznemu nieprzyiacielowi.—Milicya narodowa nie będzie dawała komuźkolwiek bądź straży honorowey, ale tylko ordynantów dowodcom miast i korpusu swoiego. — Rozdział IV tycze się przysięgi wykonywać się maiącey pod chorągwiami. Dowódcy milicyyni wziąwszy plebana, ieśliby nie było kapelana, zapytaią się tak milicyantów: — »Przysięgacież przed »Bogiem, iż użyiecie broni, którą oyczyzna »daie wam w ręce, ku obronie wiary katoli»cko apostolsko - rzymskiey, ku zachowaniu »wewnętrznego porządku w tey gminie; iż za»chowywać będziecie polityczną Konstytucyą »monarchii: iż będziecie wierni Królowi, i czu»wali nad poświęconą i nietykalną osobą iego; »iż podlegać będziecie Konstytucyi i prawom »woyskowym, tudzież słuchać bez wy»mówki i zwłoki waszych starszych, iść »zawsze za chorągwiami narodowemi, bro»nić ich do upadłego, nie opuścić nigdy »poruczonego wam stanowiska, ani dowódcy »waszego w iakimkolwiek bądź wypadku? Od»powiedź będzie: »Tak, przysięgamy to wszy»stko uczynić.—Officerowie kompaniczni, sierżanci i kaprale będą wybrani większością głosów w obliczu władzy municypalney, która w trzech dniach wyda im patenta. Takimże trybem wybrani będą officerowie sztabowi, a mianowani iuż officerowie kompaniczni będą głosowali na tamtych.—Zeby zaś te korpusy prędko się wyuczyły służby, wybrani będą na officerów sztabowych officerowie, którzy wyśli z woyska liniiowego.«

Włochy.

z *Rzymu*, 5 *Maia*.

1. b. m. Umarł tu z żalem powszechnym Kardynał *Litta* w 64tym roku życia.

Donoszą z Palermy, iż Kommisarze akademiccy wysłani na wierzchołek Etny, będąc nad iey otworem słyszeli wewnątrz iey huk, własnie w tym czasie, kiedy miały mieysce ostatnie wybuchy Wezuwiusza. Ta okoliczność każe się domyslać, iż między temi wulkanami iest kommunikacyia podziemna.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	— rubli as:	— 11	50. k.
Ditto — Ditto stary	— Ditto	— 11	— —
Rubel srebrny —	— Ditto	— 3	— 75.

w Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.